

**ПРОГРАМА
ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО
БЕЗОПАСНОСТ НА ДВИЖЕНИЕ ПО ПЪТИЩАТА
ЗА УЧЕНИЦИТЕ ВЪВ ВТОРИ КЛАС**

I. Общо представяне на програмата

Обучението по безопасност на движение по пътищата във втори клас е неделима част от цялостното възпитание, обучение и социализиране на ученика в системата на училищното образование. Това е вид социално учене за формиране на определени практически умения у учениците като участници в движението по пътищата. Интериоризирането и екстериоризирането на тези умения е свързано с изграждане на защитните механизми на ученика за неговото безопасно поведение на пътя. Съвременната пътна среда е опасна за него, тъй като тя е неестествена по отношение на неговите способности за психофизическа защита. В тази възраст учениците все още не могат да възприемат, чувстват и осъзнават опасностите на движението по пътя.

Развиването и усъвършенстването на психофизиологическите механизми за защита на ученика и създаването на определен начин на мислене и поведение на пътя, ще осигурят личната му безопасност и безопасността на другите участници в движението по пътя.

II. Цели на обучението

1. Изграждане и развиване на защитни механизми, спрямо опасностите от пътната среда.
2. Развиване на перцептивните умения на децата за безопасно поведение на пътя, на основата на развиване на зрителните и слуховите възприятия, на възприятията за време и пространство.
3. Подпомагане на процеса за развитие на концентрацията на вниманието, паметта и на дисциплинираност, и отговорно поведение на пътя.

4. Надграждане на знания и умения за безопасно придвижване до училище и обратно, пресичане на път с пътен светофар, прилагайки определен алгоритъм.

III. Специфика на възпитанието и обучението

Психофизиологически профил на учениците от втори клас, като участници в пътното движение, се характеризира по отношение на:

1. Зрително възприятие.

За учениците от тази възраст, като участници в движението е характерно, че зрителните им възприятия са непълни. Причините са няколко:

- Ниският ръст, който ги затруднява при възприемане на оразмерената за възрастните пътна среда.

- Тясно поле на периферното зрение. При учениците в тази възраст зрителното поле по хоризонтала е 90 градуса, срещу 150 - 170 при възрастните, а по вертикала - 70 градуса, срещу 120 при възрастните. Периферията на ретината изпълнява стражева роля и когато периферното зрение е неразвито, тази негова функция е ограничена. По-бързото развитие на периферното зрение се забелязва едва след десетата година. Чрез периферното зрение най-напред се забелязва движението на предметите, преди всички други техни свойства.

2. Слухово възприятие.

Учениците във втори клас имат недиференцирано слухово възприятие. За него е характерно непълното и неточното определяне посоката и източника на звук. Това се дължи на неразвита все още в тази възраст бинаурален слух, т.е. на системата, която осигурява възприемане на звука с двете уши. Благодарение на бинауралния слух възрастният човек вече много точно може да определи източника на звук в пространството.

3. Особености на вниманието

Вниманието на ученика във втори клас има следните недостатъци:

3.1. Бърза подвижност и недостатъчна концентрираност, които говорят за едно неустойчиво внимание, подчинено на висока емоционалност и импулсивност.

3.2. Опасно разсейване (изчезване) на вниманието, което се проявява най-често тогава, когато той мисли, че е защитен на пътя от някакъв външен фактор. За него това са случаите:

- когато е с група деца;
- когато е близо до дома си и се чувства в зоната на неговата защита.

В тези случаи, поради стеснения обем на вниманието, той не може да се ориентира в бързо променящата се пътна среда и вероятността да пострада е голяма.

4. Двигателни функции и поведение на пътя.

Учениците от втори клас имат голямата двигателна активност. Това е тренировка и упражняване на тяхната моторика за усъвършенстване регулиращото влияние на различните мозъчни центрове върху нея. В тази възраст все още има съществена разлика между възприемане и съответното действие. Учениците могат да видят и да разберат някои пътни ситуации, но не винаги могат да реагират правилно на тях или реагират по-бавно от възрастните, поради липса на достатъчно опит, тъй като им е нужно повече време, за да извършат определени двигателни действия, породени от зрителен или слухов дразнител на пътя.

Двигателните умения в тази възраст допълнително се затрудняват и от преобладаващата импулсивност в тяхното поведение. Много често голямата емоционалност, проявена от тях например при падането на една топка на платното, ги кара да забравят за всички опасности около тях.

Същото поведение можем да наблюдаваме и в играта им. На границата между този детски свят и света на възрастните стават произшествията на пътя.

В тясна връзка с поведението на ученика на пътя е и неговият стартов рефлекс. Най-често той представлява мускулно напрежение, замръзване на място и обща напрегнатост при поява на определен слухов дразнител. В следващия момент вече идва ред на определено двигателно действие. Но в случая то е последица от възприетата и преработена информация, съпоставена с миналия опит.

Колкото е по-пълна тази информация и колкото по-богат е миналият опит, толкова по-правилно ще бъде взетото решение. Докато възрастните могат да се справят с такава задача добре, същото не може да кажем за учениците от втори клас.

5. Ориентиране във времето и пространството.

За второкласниците е значително по-трудно да възприемат времето, отколкото пространството. Причината е в самата природа на времето като обект на познание, а именно:

- времето тече. Това означава, че нито една, дори и най-малка негова част, не може да бъде възприета отведнъж, едновременно, а само последователно - начало и след това край - в секунди, минути и часове;

- у човека няма специален анализатор за време. То се познава опосредствено чрез движението и ритъма на жизнените процеси - пулс, честота на дишане или с часовник;

- възприемането на времето лесно се изопачава от субективни фактори като: запълненост на временния интервал с вид дейност, значимост на дейността за субекта, емоционалното състояние на самия човек и др.

Учениците трябва да могат да следят времето, за да се справят успешно с възложените им задачи. Въпреки това изследванията показват, че в представите на второкласника една минута е равна средно на 18,5 секунди. Очевидно е, че учениците от втори клас силно подценяват продължителността на минутата като интервал от време.

В края на началната училищна възраст, на основата на всекидневната си практика, учениците се научават, че за изминаване на по-голямо разстояние е нужно повече време и обратно. И въпреки това те се затрудняват, когато трябва да сравнят времето, за което автомобил ще измине права отсечка с определена дължина, с това на друг автомобил, който ще измине отсечка със същата дължина, но с начупен профил.

IV. Теми, очаквани резултати и нови понятия

Област на компетентност	Тематично направление	Тема	Очаквани резултати и нови понятия
Правила и култура на поведение на пътя	Безопасно пресичане	Улиците до моето училище*	Може да нарисова безопасен маршрут и да разкаже за опасностите по него.
		Моят робот знае къде да пресича*	Може да подготви и управлява робот за движение по безопасен път.
		Алгоритъм за безопасно пресичане	Може да назове стъпките на алгоритъма за безопасно пресичане и ги показва.

			Може да приложи алгоритъма при пресичане. * <i>Алгоритъм.</i>
Пътна среда	Пътна сигнализация	Пътен светофар за регулиране движението на превозни средства	Може да назове светофарите, подаващи сигнали с мигащи и немигащи зелена, жълта и червена светлина. Може да обясни правилно значението на светлините. Може да покаже как постъпва при различни сигнали.
	Пътни превозни средства	Отивам на училище с автобус, трамвай, тролейбус, лек автомобил	Може да изброи правилата за безопасно поведение на спирка при качване и слизане, вътре в превозното средство и при пресичане след слизане от него. Знае своето място в лек автомобил. * <i>Автобус, трамвай, тролейбус, лек автомобил.</i>
Перцептивни умения за безопасно поведение на пътя	Зрителни, слухови възприятия и ориентиране в пространството	Виждам и чувам пътните превозни средства*	Може да определя отстоянията на пътните превозни средства спрямо себе си - на око, без уред. Разбира и определя разстоянията на пътните превозни средства по силата на звука спрямо себе си.

Препоръчително разпределение на часовете за обучение

- за практически умения – 3 учебни часа.*
- за теоретични знания – 3 учебни часа.

Общ минимален брой за обучение - 6 учебни часа.

V. Методически указания за приложение на програмата

Учебното съдържание е разработено по област на компетентност, тематично направление и тема съобразно възрастта на ученика, всяка от която се разширява и допълва по хоризонтала и вертикала на учебното съдържание. Новите понятия са включени в съдържанието на съответната област, под очакваните резултати от обучението на учениците.

В обучението педагогическите похвати трябва да са насочени към познаване и прилагане на правилото „Аз не пресичам сам”. Тъй като все още ученикът няма развит защитен механизъм, затова той трябва да бъде подкрепян да разпознава и избира безопасната част на тротоара и да се движи по него. Да дискутира подаваните мигащи и немигащи светлини на пътния светофар. Да разбира и критикува неправилното пресичане на пътния светофар.

Защитният механизъм, който трябва да се развива у ученика в края на втори клас следва правилата:

- Виждам (сензорика);
- Чувам (сензорика);
- Чувствам (сензорика);
- Предвиждам опасността и знам, и мога да се предпазя на пътя.

Необходимо е в обучението да се акцентира на развиването на перцептивните умения на учениците за безопасно поведение на пътя, на основата на сензорните еталони:

- ориентиране спрямо „точка в мен”;
- ориентиране спрямо „точка извън мен”;
- бинаурален слух;
- периферно зрение;
- окомер за скорост;
- окомер за безопасно разстояние, преди пресичане;
- стартови рефлекс;
- посоки ляво-дясно и други.

За развитието на перцептивните умения се използват различни игри: подвижни, дидактически, музикално-подвижни или сюжетно-ролеви. При възможност е добре да се прилагат и методиката за „учене чрез игра”, „учене чрез роли” като се използва активното участие на ученика в учебния процес. Ученикът може да бъде привлечен като партньор, който знае и може тогава, когато може да научи друг за безопасното движение по пътя.

Прилагането на дидактическата технология при разработването на учебното съдържание и в частност на урока е свързано с формулирането на ясна цел – еталон, провеждане на възпроизвеждащ обучаващ цикъл и прилагане на технология на пълното научаване чрез съответните активни глаголи, а самото реализиране на учебното съдържание става чрез стъпките, включващи: информация, операция и контрол.

Оценяването на постигнатите резултати от обучението на учениците е насочващо по отношение на предприемането на мерки за оказване на подкрепа в овладяването на учебното съдържание, като за целта могат да се използват различни тестове и игри в съответствие с възрастта и възможностите на учениците.

Практическите занимания могат да се провеждат под форма на игри във физкултурен салон, двор или площадка. За придобиването на теоретичните знания подходящи са класната стая, кабинета по БДП, интерактивната класна стая, виртуалната платформа за обучение по БДП, виртуалните очила или роботи. Петминутката по БДП подпомага овладяването на учебното съдържание.

За постигането на очакваните резултати от обучението могат да се използват учебни помагала, планове и схеми на населеното място и големи пътни възли, учебно-помощна литература за учителя, нормативната уредба, регламентираща безопасното движение и др.